

Kranførercertifikat

De vigtigste regler om, hvornår man skal have erhvervet certifikat for at måtte føre kraner.

Vejledningen handler om, hvornår man skal have gennemgået og bestået en kranføreruddannelse for at måtte føre kraner og lignende maskiner (herefter kaldet kraner).

De vigtigste regler

Arbejdsgiveren skal sikre, at det kun er personer, der har bestået en relevant kranføreruddannelse, som fører kraner, som kan løfte en byrde frithængende.

Kravet om kranførercertifikat gælder generelt kun kraner med en maksimal tilladelig belastning over 8 tons/tonsmeter. Der er dog også krav om kranførercertifikat til kraner på op til 8 tons/tonsmeter ved samløft af byrder med to eller flere kraner eller ved løft af personer med kraner, hvor det undtagelsesvist er tilladt.

Der er fire forskellige kranføreruddannelser og dermed fire forskellige typer af kranførercertifikater.

Reglerne om certifikat gælder både for ansatte, for arbejdsgiveren selv og for selvstændige.

Der er undtagelser fra uddannelseskravet i situationer, hvor brugen af kraner er begrænset.

De vigtigste regler om:

1. Arbejde med kraner
2. Krav om certifikat
 - 2.1. Kraner med en tilladt belastning på over 8 tons/tonsmeter – kranbasis
 - 2.2. Mobile kraner med en tilladt belastning på over 8 og op til 30 tonsmeter
 - 2.3. Mobile kraner med en tilladt belastning på over 30 tonsmeter
 - 2.4. Tårnkraner og fast opstillede kraner med en tilladt belastning på over 8 tonsmeter
3. Undtagelser fra kravet om certifikat
4. Krav til førerens alder og helbred
5. Certifikater efter tidligere regler.

1. Arbejde med kraner

Arbejdsgiveren skal sikre, at arbejde i forbindelse med løft af byrder med kraner kan udføres sikkerhedsmæssigt fuldt forsvarligt. Det indebærer,

- at føreren er kvalificeret til at betjene kranen sikkerhedsmæssigt fuldt forsvarligt.
- at føreren er instrueret og oplært i brugen af den konkrete kran, dens sikkerhedsanordninger, løftetilbehør og de ydelsesmæssige begrænsninger, der er for at bruge kranen til en bestemt opgave.
- at føreren har gennemgået og bestået den relevante kranføreruddannelse.

Kranføreruddannelsen skal gennemføres på en erhvervsskole eller et AMU-center, der er godkendt af Undervisningsministeriet.

Kranføreruddannelserne omfatter kun undervisning i et begrænset antal krantyper og løftesituationer. Det er derfor arbejdsgiverens ansvar at sikre, at kranførere er instrueret og oplært i at brug de konkrete krantyper og i at udføre de konkrete arbejdsopgaver.

2. Krav om certifikat

Arbejdsgiveren skal sikre, at det kun er personer, der har bestået en relevant kranføreruddannelse, som fører kraner, som kan løfte en byrde frithængende.

Kravet om kranførercertifikat gælder generelt kun kraner med en maksimal tilladelig belastning over 8 tons/tonsmeter. Der er dog også krav om kranførercertifikat til kraner på op til 8 tons/tonsmeter ved samløft af byrder med to eller flere kraner eller ved løft af personer med kraner, hvor det undtagelsesvist er tilladt.

Der er fire forskellige kranføreruddannelser og dermed fire forskellige typer af kranførercertifikater til henholdsvis:

- Kraner med en tilladt belastning på over 8 tons/tonsmeter – "kranbasisuddannelse".
- Mobile kraner med en tilladt belastning på over 8 og op til 30 tonsmeter.
- Mobile kraner med en tilladt belastning på over 30 tonsmeter.
- Tårnkraner og fast opstillede kraner med en tilladt belastning på over 8 tonsmeter.

Det er kranens tilladte belastning, som afgør, om man skal have certifikat, og ikke vægten af den byrde, som løftes, eller kapaciteten af løftetilbehøret. Ved kraner med varierende udlæg (rækkeafstand), hvor den tilladte belastning afhænger af udlægget, er det kranens tilladte belastning, jf. belastningsdiagrammet som afgør, om man skal have certifikat.

Reglerne om førercertifikater omfatter kraner med en tilladt belastning på over 8 tons og/eller over 8 tonsmeter (belastning gange udlæg).

Reglerne omfatter også kraner på op til 8 tons/tonsmeter ved samløft af byrder med to eller flere kraner eller ved løft af personer med kraner, hvor dette undtagelsesvist er tilladt.

Reglerne om certifikat gælder både for ansatte, for arbejdsgiveren selv og for selvstændige.

Der er undtagelser fra uddannelseskrauet i situationer, hvor brugen af kraner er begrænset.

Arbejdsgiveren skal, hvis Arbejdstilsynet beder om det, kunne dokumentere, at føreren har gennemført og bestået den relevante kranføreruddannelse. Det dokumenteres ved hjælp af uddannelsesbeviset (certifikatet).

Løft af byrder omfatter løft af en eller flere frithængende byrder fra et niveau til et andet i en lodret eller skrå vinkel.

Frithængende betyder, at byrden er ophængt således, at dens tyngdepunkt er frit bevægeligt i én eller flere retninger under ét eller flere løftepunkter. En maskine der kan løfte en byrde fri af jorden, men hvor byrden ikke har nogen bevægelsesfrihed i forhold til ophængningspunktet er således ikke omfattet af certifikatkrav.

Byrde er en genstand eller en gruppe af genstande, der løftes som én enhed uanset emballering eller anhugningsform. Byrden kan være løftet direkte med kranen eller lignende maskine, eller indirekte via løftetilbehør, grab o.l.

2.1. Kraner med en tilladt belastning på over 8 tons/tonsmeter - kranbasisuddannelse

Kranbasisuddannelse

Arbejdsgiveren skal sikre, at det kun er personer, der har bestået kranbasisuddannelsen, der fører kraner, som kan løfte en byrde frithængende med maksimal tilladelig belastning over 8 tons/tonsmeter.

Kranbasisuddannelsen giver ret til at føre traverskraner, portalkraner, søjlesvingkraner o.l., hvor byrdens tilladte vægt ikke afhænger af udlægget.

Kranbasisuddannelsen giver også ret til at føre teleskoplæssere med en tilladt belastning på over 8 tonsmeter, når de anvendes til kranarbejde. Der kræves dog også teleskoplæssercertifikat i tillæg til kranbasisuddannelsen.

Endelig er kranbasisuddannelsen en forudsætning for, at man kan tage overbygningsuddannelserne til mobile kraner og tårnkraner og fast opstillede kraner med en tilladelig belastning på over 8 tonsmeter. Kranbasisuddannelsen kan tages som et sammenhængende forløb i forbindelse med en overbygningsuddannelse eller sam-

men med teleskoplæsseruddannelsen. Kranbasiscertifikat opnået ad denne vej giver også ret til at føre traverskraner o.l.

2.2. Mobile kraner med en tilladt belastning på over 8 og op til 30 tonsmeter

Kranbasisuddannelse
+ overbygningsuddannelse til mobile kraner med en tilladt belastning på over 8 og op til 30 tonsmeter

Arbejdsgiveren skal sikre, at det kun er personer, der har bestået kranbasisuddannelsen samt overbygningsuddannelsen til mobile kraner med en tilladt belastning på over 8 og op til 30 tonsmeter, der fører mobile kraner og lignende maskiner med en tilladt belastning på over 8 og op til 30 tonsmeter.

Kranbasisuddannelsen og overbygningsuddannelsen kan gennemføres som et sammenhængende forløb.

Mobile kraner er maskiner, der er indrettet som kraner, som er monteret på køretøjer, bæltter, tog, trailere o.l. og som bruges til løft af frithængende bryder.

Køretøjer, trailere o.l. har ofte støtteben, som slås ud, inden kranen kan bruges. Kranen er derfor ofte ikke mobil, når den bruges. Der er tale om en mobil kran i forhold til førercertifikatreglerne uanset, om køretøjet har støtteben eller ej.

Eksempler på mobile kraner er lastbilkraner, trailermonterede kraner, mobilkraner med ballast, mobile kraner på bæltter eller hjul, samt entreprenørmaskiner, der er indrettet- og bruges til kranarbejde. En mobil eller semimobil selvrejsende tårnkran, som er fast monteret på et køretøj o.l., anses som en mobil kran – og ikke en tårnkran – i forhold til førercertifikatreglerne.

2.3. Mobile kraner med en tilladt belastning på over 30 tonsmeter

Kranbasisuddannelse
+ overbygningsuddannelse til mobile kraner med en tilladt belastning på over 8 og op til 30 tonsmeter
+ overbygningsuddannelse til mobile kraner med en tilladt belastning på over 30 tonsmeter

Arbejdsgiveren skal sikre, at det kun er personer, der har bestået kranbasisuddannelsen, overbygningsuddannelsen til mobile kraner med en tilladt belastning på over 8 og op til 30 tonsmeter samt overbygningsuddannelsen til mobile kraner med en tilladt belastning på over 30 tonsmeter, der fører mobile kraner med en tilladt belastning på over 30 tonsmeter.

Den praktiske undervisning i overbygningsuddannelsen sker på et begrænset antal krantyper. Arbejdsgiveren skal derfor sikre, at medarbejdere, der fx skal føre mobilkraner med ballast, har fået instruktion og oplæring i brugen af disse.

2.4. Tårnkraner og fast opstillede kraner med en tilladt belastning på over 8 tonsmeter

**Kranbasisuddannelse
+ overbygningsuddannelsen til tårnkraner og fast opstillede kraner med en tilladt belastning på over 8 tonsmeter**

Arbejdsgiveren skal sikre, at det kun er personer, der har bestået kranbasisuddannelsen samt overbygningsuddannelsen "Tårnkraner og fast opstillede kraner med en maksimalt tilladelig belastning på over 8 tonsmeter", der fører tårnkraner eller fast opstillede kraner over 8 tonsmeter.

Kranbasisuddannelsen og overbygningsuddannelsen kan gennemføres som et sammenhængende forløb.

Tårnkraner og fast opstillede kraner er kraner, som er fast opstillet/ installeret på fundamenter, skinnesystemer, travers o.l., og som bruges til løft af frithængende byrder.

Kraner, som er omfattet af førercertifikatreglerne om fast opstillede kraner, er kraner som ikke er monteret på et køretøj, trailer o.l. hvor byrden løftes uden for kranens understøtningsflade, og hvor den tilladte belastning er afhængig af udlægget. Svingkraner med en fast tilladt belastning er således ikke omfattet af kravet om, at føreren skal have certifikat til tårnkraner og fastopstillede kraner med en tilladt belastning på over 8 tonsmeter.

Eksempler på fast opstillede kraner, som er omfattet af førercertifikatreglerne, er havnekraner som fx containerkraner med bom/udligger, svingkraner med knækarm og højbanekraner.

3. Undtagelser fra kravet om certifikat

Der stilles ikke krav om uddannelse til løft af byrder med kraner i følgende situationer:

- Hvis kranens tilladte belastning maksimalt er 8 tons/tonsmeter.
- Hvis den tilladte belastning er begrænset til 8 tons, fx med nøglekontakt, og hvis belastningen fra byrden altid er inden for kranens understøttelsesflade, så der ikke er risiko for, at kranen kan vælte.
- Hvis kranen kun kan løfte byrder i lodret retning. Det kræves således ikke certifikat for at løfte med en talje på en manuelt drevet løbekat.
- Hvis det er en fast installeret kran, der ikke kan vælte, og hvis den er opstillet, så personer ikke kan komme ind i arbejdsområdet, mens den er i drift, og det er udelukket, at fejlbetjening eller tab af byrder kan forvolde personskade.
- Hvis kranen tilhører et skib og føres af skibets besætning.
- Hvis kranen afprøves efter opstilling eller reparation, når formålet er at kontrollere, at alt fungerer, som det skal.

Tilsvarende stilles der ikke krav om kranføreruddannelse til entreprenørmaskiner, herunder teleskopløssere, der bruges som kran i forbindelse med deres normale arbejdsopgaver. Undtagelsen gælder når alle følgende betingelser er opfyldt:

- Hvis der ikke er andre personer i umiddelbar nærhed af den byrde, der løftes, transporteres eller sættes af. Det er dog tilladt at styre byrden på plads under afsætningen.
- Hvis byrden ikke løftes mere end ca. 1 m over terræn.
- Hvis maskinerne efterses og vedligeholdes i overensstemmelse med leverandørens anvisninger.
- Hvis leverandørens brugs- og vedligeholdelsesanvisninger er på maskinen.

Undtagelserne gælder for alle kran- og certifikattyper, herunder for teleskopløssere, der bruges til kranarbejde.

Uanset de oven for nævnte undtagelser er der krav om kranførecertifikat:

- Hvis der løftes personer med kraner, eller hvis to eller flere kraner arbejder sammen om at løfte en byrde ("samløft"), med mindre:
 - kranerne kun har mekanisk drevet hejs og fir bevægelse eller
 - hvis det ikke er muligt for personer at komme ind i arbejdsområdet under drift så det kan udelukkes, at fejlbetjening eller tab af byrden kan forvolde personskade, eller
 - kranerne tilhører et skib og føres af skibets besætning.

4. Krav til førerens alder og helbred

Man skal være fyldt 18 år for at opnå certifikat til kraner.

Unge, som er fyldt 15 år, kan dog erhverve certifikat til kraner, hvis det er nødvendigt for at gennemføre en konkret erhvervskompetencegivende uddannelse.

Den person, der ønsker at få certifikat, skal kunne dokumentere, at vedkommende helbredsmæssigt er egnet til at føre et teknisk hjælpemiddel for at få et kranførecertifikat. Det dokumenteres ved alle typer af kørekort inkl. kørekort til knallert og traktor eller ved den helbredserklæring, som udarbejdes i forbindelse med udstedelse af kørekort.

5. Certifikater efter tidligere regler

Kranførecertifikater, der er udstedt efter de regler, der var gældende indtil den 31. december 2017, giver fortsat ret til at føre kraner i henhold til certifikatets gyldighedsområde.

Certifikaterne skal ikke ombyttes til nye certifikater.

Kranførercertifikater, der er erhvervet efter de regler, der gjaldt indtil den 31. december 2017, giver dog kun ret til at føre teleskoplæssere og lignende multifunktionsmaskiner, der bruges til kranarbejde, frem til den 31. december 2018. Fra den 1. januar 2019 skal man således både have et (nyt eller gammelt) kranførercertifikat og et teleskoplæssercertifikat for at måtte føre teleskoplæssere, der bruges som kran. Personer med et kranførercertifikat skal således supplere deres uddannelse med et teleskoplæssercertifikat, hvis de skal føre teleskoplæssere, der bruges som kran efter den 31. december 2018.

Læs også

- At-vejledning om anerkendelse af erhvervsmæssige kvalifikationer erhvervet i udlandet.
- At-meddelelse om samløft med kraner.
- At-vejledning om telekoplæssercertifikat.

Baggrund

- At-vejledningen knytter sig til bekendtgørelsen om arbejdsmiljøfaglige uddannelser.
- At-vejledning B.2.1.1. om kranførercertifikat ophæves den 31. december 2017.